

Poznań, 2013-02-07

Prof. zw. dr hab. Bogdan Koszel

Zakład Badań Niemcoznawczych

Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM

Poznań

Recenzja dorobku naukowego dr. Krzysztofa Miszczaka ubiegającego się o stopień naukowy doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie dyscypliny nauki o polityce

I. Ocena dorobku naukowo-badawczego i dydaktycznego dr. Krzysztofa Miszczaka po uzyskaniu stopnia naukowego doktora

Dr Krzysztof Miszczak w końcu lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku studiował historię na Uniwersytecie Warszawskim i przygotował pracę magisterską pod kierunkiem prof. Jerzego Tomaszewskiego. Nie obronił jej i w 1981 r. wyjechał do RFN, gdzie w Instytucie Goethego uczył się języka niemieckiego, początkowo w Ebersbergu i następnie w Monachium. W 1983 rozpoczął studia politologiczne na renomowanym Uniwersytecie Ludwiga-Maximiliana w Monachium. Tam też przygotował pracę magisterską o relacjach ChRL z satelitami Związku Radzieckiego, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Praca ta wydana została drukiem, a jej autor otrzymał wyróżnienie w postaci stypendium Fundacji im. Konrada Adenauera.

W latach 1988-1993 był uczestnikiem studiów doktorskich na Wydziale Filozoficznym LMU w Monachium, przebywał także na wymianie naukowej w Londynie. W 1993 r. na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Monachijskiego otrzymał stopień naukowy doktora (*cum laude*) na podstawie dysertacji *Deklarationen und Realitäten. Die Beziehungen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der (Volks-) Republik Polen von der Unterzeichnung des Warschauer Vertrages bis zum Abkommen über gute Nachbarschaft und freundliche Zusammenarbeit (1970-91)*.

Po przeprowadzeniu cyklu wykładów gościnnych na uniwersytetach w Monachium, Marburgu, Augsburgu, Hamburgu, Kolonii, Bonn i Jenie, w 1995 r. dr K. Miszczak podjął pracę w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, z którym związany jest do dnia dzisiejszego. Do 2001 r. pełnił odpowiedzialne funkcje w przedstawicielstwie dyplomatycznym RP w Niemczech, następnie został radcą w MSZ odpowiedzialnym za

sprawy bezpieczeństwa europejskiego. Po 2005 r. swoje losy zawodowe związał z Kancelarią Premiera RP piastując tam różne wysokie funkcje kierownicze. Od roku 2008 jest dyrektorem Biura Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów ds. Dialogu Międzynarodowego w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Jego bezpośrednim przełożonym jest prof. Władysław Bartoszewski.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nastąpił dynamiczny rozwój zainteresowań naukowych Habilitanta. Stopniowo koncentrowały się one wokół zazębiających się ze sobą czterech obszarów badawczych:

- szeroko rozumiana problematyka bezpieczeństwa międzynarodowego
- polityka zagraniczna, bezpieczeństwa i obrony Republiki Federalnej Niemiec
- Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa, oraz Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej
- kwestie związane z działalnością Trójkąta Weimarskiego

Przeglądając dorobek naukowy Habilitanta w zakresie jasno i precyzyjnie określonych pól badawczych, nietrudno zauważyć, że na każdym z nich dr K. Miszczak odnotował znaczące sukcesy i może poszczycić się wartościowymi opracowaniami. W pierwszym obszarze jego zainteresowań zwraca uwagę interesująca monografia *Europejska Polityka Bezpieczeństwa* (Łódź 2004) podejmująca trudny wątek kształtowania się zwłaszcza unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w okresie ewidentnego załamania się relacji transatlantyckich, zwłaszcza w czasie poprzedzającym interwencję USA i ich niektórych sojuszników Iraku.

W drugiej sferze zainteresowań badawczych Habilitanta skoncentrowanej wokół polityki zewnętrznej i bezpieczeństwa RFN odnotować należało również niemałe sukcesy. W tym zakresie opublikowane zostały artykuły w pracach zbiorowych, a zwłaszcza wartościowy artykuł na łamach cenionego i renomowanego periodyku naukowego „Europäische Sicherheit” poświęcony polsko-niemieckiemu dialogowi w obszarze bezpieczeństwa (*Der neuste deutsch-polnische Sicherheitsdialog*). W tym miejscu mam pewne wątpliwości, które wymagają wyjaśnienia. Znany jest mi od wielu lat i wysoko ceniony miesięcznik „Europäische Sicherheit”, natomiast Autor konsekwentnie (również i później w wykazie dorobku w języku niemieckim) używa nazwy „Europäische Sicherheitspolitik”. Pisma o takiej nazwie nie znam. Natomiast w skopiowanym dorobku i zamieszczonym w dokumentacji znajdują się artykuły z... „Europäische Sicherheit”.

Trzeci kierunek zainteresowań dr. K. Miszczaka obejmuje problematykę unijną, a zwłaszcza kwestie związane z systemem instytucjonalnym Unii Europejskiej oraz Wspólną Polityką Bezpieczeństwa i Obrony. Tutaj dorobek jest dość pokaźny. W 2012 r. Habilitant opublikował znaną i cenioną przez specjalistów monografię *Traktatowe mechanizmy spójności polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony Unii Europejskiej* oraz dwa obszernie artykuły w pracach zbiorowych pod redakcją Jana Barcza.

Czwarty krąg naukowych dociekań dr. K. Miszczaka skoncentrowany został na bliskiej recenzentowi problematyce Trójkąta Weimarskiego. W wiele przedsięwzięć związanych z funkcjonowaniem Trójkąta Habilitant angażował się osobiście z racji wykonywanego zawodu i osobistej pasji. Przygotowując monografię o Trójkącie Weimarskim wielokrotnie zetknąłem się z materiałami, gdzie nazwisko Habilitanta regularnie się przewijało.

W tym zakresie jego badania naukowe zaowocowały przede wszystkim interesującym artykułem opublikowanym w monumentalnej (w trzech wersjach językowych) książce pod redakcją znanego i niestrudzonego propagatora weimarskiej współpracy prof. Klaus-Heinricha Standke. Autor dokonał tutaj ciekawej analizy roli i perspektyw Trójkąta Weimarskiego w kontekście rozwoju unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w świetle traktatu z Lizbony. Dodatkowo na łamach „Europäische Sicherheit” opublikował jeden artykuł oraz kolejne trzy, już bardziej o charakterze informacyjno-przeglądowym w „Przeglądzie Środkowoeuropejskim”.

Przechodząc do oceny ilościowej i wartościującej dorobek naukowo-badawczy Habilitanta można powiedzieć, że jest on zróżnicowany i wielopłaszczyznowy i co szczególnie się liczy - wielojęzyczny. Jak podaje Autor w dokumentacji na całość dokonań składa się ok. 70 różnych wydawnictw, z tym, że nieco pomniejszyłbym ich liczbę i zrezygnował z eksponowania niektórych periodyków naukowych, co do których są wątpliwości, jeżeli chodzi o ich naukowy charakter. Z tych opublikowanych w języku polskim bez wątpienia najważniejsze są 3 monografie (nie licząc pracy habilitacyjnej) opublikowane po doktoracie. Ponadto dr K. Miszczak jest autorem 5 artykułów zamieszczonych w pracach zbiorowych, a także 15 artykułów opublikowanych w periodykach naukowych, lub aspirujących do takiego miana. W tym zakresie przede wszystkim liczą się te artykuły, które zostały wydane w „Zeszytach Niemcoznawczych” i „Sprawach Międzynarodowych”. Zdecydowanie mniejszą wartość mają materiały zamieszczone w pismach o charakterze bardziej popularno-

naukowym – „Przeglądzie Środkowoeuropejskim/Central European Review”, „Nowych Sprawach Politycznych”, czy „Polsce w Europie”.

Niewątpliwie do wyróżniających się i cennych należą 4 artykuły naukowe opublikowane w języku angielskim. Zwróciłbym tu uwagę na interesujący materiał o stosunkach polsko-transatlantyckich zamieszczony w „Foreign Policy” w 2004 r.

W orbicie szczególnych zainteresowań Habilitanta pozostawały Niemcy, stąd też jego dorobek naukowy w języku niemieckim jest bogaty. Nie licząc opublikowanego obszernego doktoratu (ss.560), dr K. Miszczak ma na swoim koncie opublikowanych 21 artykułów naukowych, 1 część pracy zbiorowej i 4 opracowania w różnych biuletynach i seriach wydawniczych. Tutaj, podobnie jak wcześniej na wyróżnienie zasługują materiały opublikowane w „Europäische Sicherheit” (Europäische Sicherheitspolitik“?).

Na uwagę zasługuje obecność Autora na łamach opiniotwórczych gazet w Niemczech i Szwajcarii, gdzie mógł on niejednokrotnie prezentować polski punkt widzenia na zagadnienia związane z bezpieczeństwem międzynarodowym i polską polityką zagraniczną. Z pewnością godzi się wspomnieć jego cenne artykuły zamieszczone na łamach opiniotwórczych gazet m.in. „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, „Frankfurter Rundschau”, „Neue Züricher Zeitung”, czy „Saarbrücker Zeitung”.

Niezwykle mocną stroną Habilitanta jest udział w życiu naukowym i jego obecność z referatami na wysoko ocenianych zagranicznych konferencjach naukowych. Trzeba jednak przyznać, że wynikało to z realizacji również jego obowiązków służbowych i dyplomatycznych. Tytułem egzemplifikacji można odnotować jego wielokrotne wystąpienia na znanej monachijskiej konferencji bezpieczeństwa, wystąpienia przed frakcjami parlamentarnymi parlamentów krajowych Hesji, Nadrenii-Palatynacie, Bawarii oraz w Saary. W charakterze referenta był on zapraszany również na seminaria naukowe organizowane przy współudziale fundacji niemieckich, m.in. Konrada Adenauera, Friedricha Eberta i Róży Luksemburg.

Dr Krzysztof Miszczak posiada spore doświadczenie dydaktyczne i jest dobrym organizatorem życia naukowego. Od 2004 r. z powodzeniem wykłada w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Prowadzi też gościnne wykłady na uczelniach zagranicznych. Był promotorem 5 prac licencjackich i 28 prac magisterskich w SGH i Wyższej Szkole Stosunków Międzynarodowych (WSzSM) w Łodzi. W latach 2003-2007 prowadził wykład, konwersatoria i seminaria dla studentów stosunków międzynarodowych w WSzSM. W latach 2005-2008 pracował w redakcji czasopisma „Fundusze Europejskie”. Od 2010 r. przewodniczy Forum Polsko-Niemieckim,

stanowiącym płaszczyznę wymiany myśli głównie pomiędzy dziennikarzami polskimi i niemieckimi. Od 2011 r. przewodniczy Radzie Zarządzającej Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie.

Jego osobiste zaangażowanie i naukowy wkład w dzieło polsko-niemieckiego porozumienia i budowy zjednoczonej Europy zostało uhonorowane przyznaniem mu prestiżowych nagród: Medalu Europejskiego im Karola IV Luksemburskiego za wkład w proces jednoczenia Europy Zachodniej z Europą Środkowowschodnią i medalu miasta Akwizgran im Karola Wielkiego za wkład w budowę europejskich struktur bezpieczeństwa.

Nietrudno zauważyć, że po obronie doktoratu nastąpił dynamiczny rozwój naukowy Habilitanta i to zarówno w pracy czysto badawczej, jak również na polu organizacji nauki, realizacji procesu dydaktycznego i przede wszystkim na rzecz utrzymywania kontaktów z zagranicznymi środowiskami badawczymi. Od początku w zasadzie pozostawał on wierny dotychczasowym zainteresowaniom związanym z problematyką europejską (bezpieczeństwa) i niemcoznawczą, stopniowo jednak w coraz to większym stopniu – co wynika z jego zobowiązań służbowych - koncentruje się na problematyce polsko-niemieckiej. Oceniając dorobek naukowy Habilitanta, należy przyznać, że we wspomnianym okresie nastąpił znaczący przyrost publikacji naukowych i zwiększyła się jego aktywność na różnych polach związanych z badaniami i dydaktyką.

Przechodząc do generalnej oceny tego okresu aktywności naukowo-badawczej dr. Krzysztofa Miszczaka bez wątpienia należy uznać i z całą mocą podkreślić, iż znacznie poszerzył on swoje zainteresowania badawcze, a jego dorobek naukowy należy uznać za spełniający wymagania nakreślone stosowną ustawą. Publikacje dr. Krzysztofa Miszczaka na ogół cechował wysoki profesjonalizm zawodowy i poziom merytoryczny. Posiada dobrze opanowany warsztat pracy politologa, ale też i historyka i specjalisty z zakresu bezpieczeństwa. Olbrzymie doświadczenie zawodowe, biegła znajomość języków obcych sprawia, że sprawnie i pewnie porusza się on na szerokich polach badawczych. Publikacje Habilitanta opracowane były na ogół na podstawie ciekawych materiałów źródłowych i bogatej literatury. Narracja jego monografii, artykułów bądź części prac zbiorowych jest wyważona i stonowana, w tekstach widać niemałą erudycję. Czasami Autor zdradza predylekcję do stylu „mniej naukowego”, co wynika z jego temperamentu polemicznego i publicystycznego oraz aktywności na łamach gazet. Generalnie rzecz biorąc, dr Krzysztof Miszczak trafnie

formułuje hipotezy badawcze i wyciąga interesujące, niebanalne, zachęcające do pogłębionej refleksji wnioski. Artykuły i części prac zbiorowych Habilitanta są znane i cytowane w polskiej i zagranicznej literaturze naukowej.

II. Recenzja pracy habilitacyjnej *Polityka zagraniczna bezpieczeństwa i obrony koalicji rządowej SPD-Sojusz90/Zieloni w okresie 1998-2005*, Warszawa 2012, Wydawnictwo ELIPSA, ss.475

Badania naukowe nad polityką zagraniczną, bezpieczeństwem i obroną Niemiec uznać należy za daleko zaawansowane, gdyż od początków państwowości zachodnioniemieckiej i integracji europejskiej znajdowały się one w orbicie zainteresowań naukowców specjalizujących się w tych dziedzinach wiedzy. Siłą rzeczy największym dorobkiem w tym zakresie poszczycić się mogą badacze niemieccy, ale nie brakuje też wartościowych monografii przygotowanych do druku w Stanach Zjednoczonych czy we Francji, rzadziej w Wielkiej Brytanii. Na rodzimym gruncie można mówić również o sporych dokonaniach. Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa RFN, rola i znaczenie tego państwa w europejskich procesach integracyjnych w Polsce śledzone były ze zrozumiałą uwagą już od początków lat sześćdziesiątych ubiegłego stulecia, ale podówczas dominowały aspekty ekonomiczne (np. publikacje Wirginii Grabskiej, Zdzisława Nowaka).

Ze zrozumiałych względów zjednoczenie Niemiec spowodowało wzrost zainteresowania badaniami nad polityką zagraniczną i bezpieczeństwem tego państwa, w czym niemały udział miały środowiska związane z Warszawą i Poznaniem. W tym miejscu godzi się wymienić znane i cenione publikacje Krzysztofa Malinowskiego, Stanisława Sulowskiego, Michała M. Kosmana, Józefa Fisзера, Piotra Burasa, Zbigniewa Mazura, Jadwigi Kiwerskiej, częściowo Jerzego Krasuskiego, Janusza J. Węca, Witolda M. Góralskiego i bardziej o charakterze publicystycznym Wojciecha Pięciaka. Problemy integracji ekonomicznej udanie podnosili w swoich opracowaniach Witold Małachowski, Jerzy Kleer, Piotr Kalka i Tomasz Budnikowski.

Recenzowana książka to obszerne studium z zakresu polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony RFN obejmująca stosunkowo krótki okres lat 1998-2005, a więc w czasie sprawowania rządów w RFN przez koalicję socjaldemokratyczno-zieloną. W moim przeświadczeniu wyboru takich właśnie cezur i analizy działań tego właśnie rządu nie trzeba specjalnie uzasadniać. To przecież z odejściem kanclerza

Helmuta Kohla ze sceny politycznej w 1998 r., który na politykę zagraniczną patrzył przez pryzmat własnych życiowych doświadczeń skończył się okres „powściągliwości” i „samoograniczenia się” w polityce zagranicznej Niemiec. Symbolicznie też skończyła się epoka republiki bońskiej i po przeniesieniu stolicy do Berlina zapoczątkowana została era republiki berlińskiej. W 1998 r., wraz z Gerhardem Schröderem (ur. 1944) i Joschką Fischerem (ur. 1948), na scenę polityczną wkroczyła pozbawiona kompleksów i uprzedzeń nowa generacja polityków, próbująca w większym niż dotąd stopniu patrzeć na politykę zagraniczną przez pryzmat interesów narodowych. Wśród elit politycznych RFN nastąpiła wymiana pokoleniowa, a punktem odniesienia dla niej była nie druga wojna światowa, Auschwitz i Holocaust, lecz własna biografia, najczęściej wydarzenia związane z buntem studenckim w 1968 r. Tam, gdzie było to korzystne, następowało odpolitycznianie przeszłości, wypieranie jej z umysłów, przy jednoczesnej, stopniowej relatywizacji wojny i eksponowaniu niemieckich ofiar. Nowy rząd Schrödera/Fischera kierował się pragmatyzmem, kładł akcent na interesy narodowe, próbował wykazywać większą samodzielność na arenie międzynarodowej i asertywność w relacjach z partnerami. Kanclerz pisał w 1999 r., że Niemcy „trzymając się dobrej rady, sami będą się postrzegać jako wielkie mocarstwo w Europie – co czynią też nasi sąsiedzi – i odpowiednio ukierunkowywać pod tym kątem politykę zagraniczną”¹.

W innym kluczowym wystąpieniu 2 września 1999 r. z okazji otwarcia nowej siedziby w Berlinie zasłużonego i renomowanego Niemieckiego Towarzystwa Polityki Zagranicznej kanclerz podkreślał, że rozumie niemiecką politykę zagraniczną jako „politykę w i z Europą”, niemiecka *Sonderweg* ze względu na postęp w integracji europejskiej i wzrastającej świadomości Niemców i ich sąsiadów należy do przeszłości. „Z tego powodu – akcentował – niemiecka polityka zagraniczna powinna być polityką oświeconego własnego interesu (*eine Politik des „aufgeklärten Eigeninteresses“*)”².

Przystępując do pisania rozprawy habilitacyjnej, Autor zgromadził bibliografię, której rozmiary wręcz imponują. Niezwykle bogata i obszerna jest podstawa źródłowa,

¹ G. S c h r ö d e r, *Eine Außenpolitik des „Dritten Weges“*, „Gewerkschaftliche Monatshefte”, nr 7-8/1999, s. 392-396.

² *Außenpolitische Verantwortung Deutschlands in der Welt. Die Rede des Bundeskanzlers Gerhard Schröder am 2. September 1999 vor dem DGAP*, Bulletin.Presse-und Informationsamt der Bundesregierung, nr 55/1999.Por. R. B a u m a n, *Der Wandel des deutschen Multilateralismus. Verschiebungen im außenpolitischen Diskurs in den 1990er Jahren*, <http://www.soz.uni-fr.de/H.W.M a u l l / W. N e ß h ö v e r, Ch. S t a h l /, Vier Monate rot-grüne Aussenpolitik, Trierer Arbeitspapiere zur Internationalen Politik, No.1/1999.ankfurt.de/hellmann/mat/rb-igapha-v2.doc>. Por. K. B a c h m a n, *Republika bez gorsetu*, Wrocław 2005; P. B u r a s, *Dokąd prowadzi „niemiecka droga”?*. *O polityce zagranicznej Niemiec 2001-2004*, Wrocław 2006.

gdzie Autorowi udało się zgromadzić interesujące, liczne edycje dokumentów, przemówień, programów partyjnych i raportów. Reprezentatywna dla tematu badawczego jest literatura przedmiotu, gdzie siłą rzeczy dominują opracowania niemieckie. Zastrzeżenia można mieć co do sposobu sporządzenia bibliografii. Niepotrzebnie w kategorii „Dokumenty, materiały” umieszczone zostały wydawnictwa typu „Handbuch”, czy „Jahrbuch”. Też źródłami z tej pierwszej kategorii są natomiast przemówienia i wywiady „reprezentantów aparatu decyzyjno-biurokratycznego”. Do monografii i opracowań trudno też zaliczyć wspomnienia H.-D.Genschera, J.Fischera, czy G.Schrödera, które powinny się znaleźć w osobnym dziale. I dalej: artykuły w periodykach naukowych Autor niepotrzebnie podzielił najpierw opatrując nazwy periodyków sygnaturkami, by potem w kolejnej części rozwijać już tylko same tytuły czasopism naukowych. To wprowadza niepotrzebne zamieszanie. Spis bibliografii powinny kończyć strony internetowe, a zostały one przedzielone spisem tabel i grafik.

Pod względem merytorycznym, ale też i warsztatowym książka podzielona została na osiem rozdziałów, nie licząc Wprowadzenia, spisu treści w językach niemieckim i angielskim, Zakończenia, streszczeń w języku niemieckim i angielskim, bibliografii, spisu tabel i grafik, wykazu skrótów i indeksu nazwisk. Niewątpliwie pod względem edytorskim praca prezentuje się okazale i przygotowana została do druku z pieczołowitością. Pomimo drobnego druku książkę czyta się dobrze. Wykład utrzymany jest w naukowej dyscyplinie, Autor przykładowo panuje nad zgromadzonym materiałem badawczym.

W rozdziale pierwszym mającym charakter wprowadzający i teoretyczny (*Polityka zagraniczna, bezpieczeństwa i obrony Republiki Federalnej Niemiec. Aspekty teoretyczne*) Autor zapoznaje czytelnika z celami badawczymi i hipotezami. Na wyróżnienie zasługuje ocena stanu badań, co znakomicie pokazuje orientację Autora w zakresie opisywanych zagadnień. Rozdział drugi (*Polityka zagraniczna, bezpieczeństwa i obrony Republiki Federalnej Niemiec do 1998 r.*) ukazuje paradygmaty tejże polityki w okresie kanclerstwa Helmuta Kohla. Trzeci z kolei rozdział (*Polityka zagraniczna, bezpieczeństwa i obrony rządu koalicji SPD-Sojusz90/Zieloni w latach 1998-2002*) poświęcony został konfrontacji nowego, niedoświadczanego rządu z najważniejszymi problemami europejskimi i światowymi, a zwłaszcza wojną w Kosowie. Jak pisał konserwatywny historyk i politolog z Uniwersytetu w Erlangen Gregor Schöllgen „było pewnym paradoksem, że to SPD i a jeszcze bardziej pacyfistyczna partia Zielonych krytykujące ostro w przeszłości próby zaangażowania Bundeswehry w misje wojskowe

out of area, musiały wziąć na siebie odpowiedzialność i wprowadziły Niemcy do wojny”³.

Następny z rozdziałów, czwarty, (*„Kooperatywna polityka bezpieczeństwa”*. *Republika Federalna Niemiec a militarna supremacja Stanów Zjednoczonych*) to w moim przekonaniu jedna z najciekawszych części książki. Pokazuje ona niemiecką drogę od „nieograniczonej solidarności” RFN z USA po zamachach terrorystycznych z 2001 r. po rozejście się dróg pomiędzy Waszyngtonem i Berlinem w wyniku operacji irackiej. Autor trafnie dostrzega, że kanclerz Gerhard Schröder, kontynuował dzieło zjednoczenia Europy (*EU-Osterweiterung*), ale i w pełni identyfikował się z postrzeganiem Niemiec jak „wielkiego mocarstwa” (*Grossmacht*). Intuicyjnie wyczuwał, że budowa państwa ze stanowczą, samodzielną polityką zagraniczną, potrafiącego stawiać opór niekorzystnym dla siebie rozwiązaniom na arenie międzynarodowej, w coraz większym stopniu jest akceptowana przez niemieckie społeczeństwo. Trudno nie oprzeć się stwierdzeniu, że tą filozofią myślenia zapoczątkował erozję niemieckiej polityki europejskiej i jednoznacznej identyfikacji interesów Niemiec z europejskimi. Powstało wrażenie, że opcja europejska nie jest jedyną orientacją w polityce zagranicznej Niemiec, a ujście dla ich ambicji znajdować się może poza granicami starego kontynentu.

Kolejny zwięzły rozdział piąty (*Nowoczesna Bundeswehra jako instrument polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony Niemiec*) skupia się na podejmowanych przez ówczesny rząd próbach reorganizacji Bundeswehry, co później zostanie pogłębione przez gabinet kanclerz A. Merkel. Szósty rozdział pracy (*Polityka zagraniczna, bezpieczeństwa i obrony koalicji rządowej SPD-Sojusz90/Zieloni 2002-2005*) podejmuje wątek pewnej separacji RFN od amerykańskiego sojusznika, ściśle współdziałanie z Francją i wkład RFN w budowę unijnej strategii bezpieczeństwa w 2003 r. Przedostatni rozdział (*Polityka zagraniczna, bezpieczeństwa i obrony rządu SPD-Sojusz90/Zieloni w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego i Organizacji Narodów Zjednoczonych*) poświęcony został stopniowemu przywracaniu poprawnych relacji RFN z USA i NATO oraz współdziałaniu RFN z ONZ. I wreszcie rozdział ósmy, (*Aspekty wojskowe w niemieckiej polityce zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony. Siły zbrojne jako instrument powiązanego bezpieczeństwa*) omawia i analizuje sytuację w

³ G. S c h ö l l g e n, *Der Auftritt. Deutschlands Rückkehr auf die Weltbühne*, München 2003, s.79-80.

niemieckich siłach zbrojnych (plan Strucka) oraz pokazuje skalę zewnętrznego zaangażowania Bundeswehry w różnego rodzaju misjach zagranicznych.

Ocena pracy habilitacyjnej dr. Krzysztofa Miszczaka jest jednoznacznie pozytywna. Jest ona napisana w sposób kompetentny, rzeczowy z wyrażeniem zarysowanymi тезami. Charakteryzuje się wysokim poziomem erudycji. Z tekstu można zorientować się, że wielu opisywanym wydarzeniom Autor książki przyglądał się z bliska i towarzyszył im na bieżąco. Zgadza się z тезami Habilitanta zamieszczonymi w Zakończeniu(s.400), że raz uruchomionej przez Schrödera pewnej emancypacji Niemiec z europejskiego środowiska nie udało się zatrzymać i zapoczątkowany kierunek musiał być kontynuowany przez wielką koalicję CDU/CSU-SPD. Trafnie też pisze, że na dzień dzisiejszy zaowocowało to daleko idącymi ambicjami tego państwa do odgrywania jednej z czołowych ról w gospodarce i polityce światowej.

III. Wnioski końcowe

Przechodząc do generalnych uogólnień, można powiedzieć, że dorobek piśmienniczy dr. Krzysztofa Miszczaka jest znaczący w sensie ilościowym jak i jakościowym a jego ostatnia praca stanowi ważną pozycję w dorobku polskiego niemcoznawstwa. Za Autorem stoi olbrzymie doświadczenie zawodowe, głęboka i ugruntowana wiedza na temat systemu politycznego RFN i jej polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obronnej. Habilitant w znakomity sposób potrafi łączyć zawodowe życie dyplomaty z działalnością naukowo-badawczą. Jestem dogłębnie przeświadczony, że dr Krzysztof Miszczak posiadający bogate doświadczenie dyplomatyczne, eksperckie, naukowe i dydaktyczne, ma dobre predyspozycje do dalszego prowadzenia badań w charakterze samodzielnego pracownika nauki. Poziom merytoryczny i warsztatowy jego publikacji gwarantuje i wyraźnie wskazuje, że jest on już w pełni ukształtowanym, dojrzałym badaczem dziejów najnowszych w zakresie problematyki niemcoznawczej i szerzej – bezpieczeństwa.

Biorąc pod uwagę dorobek badawczy i olbrzymi trud włożony w napisanie książki o skomplikowanych problemach związanych z niemiecką polityką zagraniczną, bezpieczeństwa i obrony w latach 1998-2005 stwierdzam, że dorobek naukowo-badawczy oraz dydaktyczny dr. Krzysztofa Miszczaka opowiada normom i standardom określonym w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych, tytule

naukowym i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz.595 ze zm. DZ.U. z 2005, nr 164, poz. 1365). Kierując się tymi przesłankami, wnioskuję o dopuszczenie pana dr. Krzysztofa Miszczaka do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

(prof. zw. dr hab. Bogdan Koszel)

Poznań, 2013-02-07